

Naujoji kultūros atašė R. Valiukonytė: „Šiuolaikinis menas taip pat taps kultūriniu paveldu“

Kultūros atašė
Vokietijoje R.
Valiukonytė.
Visvaldo
Morkevičiaus nuotr.

Evelina Kislych. Šiomet birželio 9 d. įvyko naujos Lietuvos Respublikos kultūros atašė Vokietijos Federacinėje Respublikoje rinkimai, kurie vertinami kaip itin sėkmingi. Iš devynių konkurse dalyvavusių pretendentų daugiausia komisijos balų surinko ir nuo spalio mėnesio už kultūros atašė vairo sėdo Rita Valiukonytė. Diplomuotai vokiečių filologei ir Europos mokslų magistro laipsnio savininkei ši kelionė nėra nauja – kaip kultūros atašė ji savo kelionę pradėjo dar Austrijoje. Antrąją stotelę tapo Jungtinė Karalystė, o nuo šiol visus ketverius metus kelionė tęsis Vokietijoje.

Su energinga ir jaunatvišku polėkiu pasižyminčia R. Valiukonyte kalbamės apie naująją kultūros atašė kadenciją Vokietijoje, apie tikslus, misijas ir, žinoma, lietuviškąją kultūrą užsienyje.

Miela Rita, nuo šių metų spalio mėnesio pradėjote eiti Lietuvos Respublikos kultūros atašė pareigas Vokietijos Federacinėje Respublikoje. Kaip jaučiatės naujuose, vokiškuose-lietuviškuose batuose? Kokiomis nuotaikomis pradėjote savo kadenciją? Pasidalinkite trumpai savo išpūdžiais, mintimis.

Kultūros atašė veiklą pradedu trečiąją kartą, iki šiol dirbau Austrijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Jaučiuosi it persėdus į dar vieną naują mašiną. Vairavimo įgūdžiai

yra, priprasiu ir prie kitokio pavaru perjungimo. Žinoma, pradžioje kelias nebūna lygus, priešakyje – daugybė kilometrų, bet neabejoju, kad kelionė bus įdomi. Džiaugiuosi naujais iššūkiiais, vienas jų – jau kitų metų pradžioje, kuomet Lietuva bus pristatyta Leipcigo knygų mugėje. Vokietijos knygų rinkoje pasirodys per 25 leidinius vokiečių kalba, numatomos diskusijos, skaitymai, kultūriniai renginiai. Veiklos tikrai netrūks.

Gal galėtumėte skaitytojams įvardinti, koks yra pagrindinis kultūros atašė darbo tikslas, misija?

Pagrindinis kultūros atašė tikslas yra pristatyti Lietuvos kultūrą reziduojamoje šalyje, padėti kultūros ir kūrybinių sektorių profesionalams, Lietuvos kultūros organizacijoms pasiekti tarptautinę kultūrinę rinką, skatinti ilgalaikį tarptautinį bendradarbiavimą šiuolaikinio meno, šokio, teatro, literatūros, kino, įvairių žanrų muzikos, mados, dizaino, architektūros, tarpdisciplininių menų srityse.

Kaip vertintumėte, pagal dešimtbalę sistemą, lietuviškosios kultūros puoselėjimo ir jos išsaugojimo situaciją Vokietijoje?

Nuosekliai neištyrus kultūrinio lauko, mano vertinimas būtų tik nepagrįstas spėjimas ir greičiausiai klaidingas. Kultūra, mano galva, – labai plati sąvoka, o taip pat turėtume savęs paklausti, ar lietuviškos kultūros puoselėjimas ir jos išsaugojimas Vokietijoje yra toks aktualus, koks jis buvo prieš ketvirtį amžiaus. Gyvename Europos Sąjungoje, galime keliauti iš Berlyno į Vilnių be jokių kliūčių, kaip ir iš Hamburgo į Miuncheną, turime visas sąlygas skaityti lietuvišką spaudą, žiūrėti lietuvišką televiziją, klausytis radijo internete, galų gale, galime bendrauti su draugais ir artimaisiais per vis populiariausius socialinius tinklus (*facebook, skype, whats app ir kt.*), aktyviai juose dalyvauti. Lietuviškoji kultūra yra visai šalia, pakanka tik noro ja domėtis ir ją vartoti.

Galbūt jau pavyko susipažinti su lietuviškosios kultūros „ambasadoriais“, meno kūrėjais, atlikėjais, aktyviai vystančiais lietuviškąją kultūrą čia, Vokietijoje?

Tik atvykusi turėjau garbės Berlyno filharmonijoje pasiklausyti violončelininko Deivido Geringo ir Klaipėdos kamerinio orkestro koncerto. Ši iškili asmenybė, be jokios abejonės, padeda tiesti tiltus tarp Vokietijos ir Lietuvos. Vokietijoje gyvena ir kuria daug lietuvių menininkų. Neseniai *facebook* paskyroje pradėjau ieškoti

Vokietijoje kuriančių menininkų, atsiliepė apie aštuoniasdešimt kūrėjų, neabejoju, kad tai tik aisbergo viršūnė.

Gal galėtumėte įvardinti skaitytojams, kas yra tas lietuviškasis kultūrinis paveldas užsienio šalyse? Pateikti ryškiausius jo pavyzdžius?

Lietuviškasis kultūros paveldas – tai nekilnojamosios ir kilnojamosios vertybės, kurios dėl istorinių aplinkybių atsidūrė už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų, daugiausia kaimyninėse šalyse – Rusijoje, Lenkijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje, Latvijoje, taip pat tai yra ir per amžius lietuvių bendruomenių, gyvenusių užsienyje, kurtos vertybės Jungtinėse Amerikos Valstijose, Kanadoje ir kitur. Štai tik keletas pavyzdžių – Kaliningrado srityje esantis Donelaičio memorialinis muziejus, taip pat kultūrinės vertybės saugojamos Punsko etnografiniame muziejuje, Balzeko lietuvių kultūros muziejuje Čikagoje, Kanados lietuvių muziejuje-archyve ir daugybė kitų.

Gal galėtumėte papasakoti, kaip vyksta kultūrinio paveldo užsienio šalyse priežiūra ir apsauga?

LR ambasados užsienyje rūpinasi tose šalyse esančiais paminklais, diplomatų ir iškilių asmenybių kapais, memorialinėmis lentomis, tarpininkauja pervežant meno kūrinius, knygas, archyvus į Lietuvą, kur jie perduodami muziejams, bibliotekoms arba mokslo įstaigoms. Šiame kontekste reikėtų paminėti VDU Lietuvių išėivijos institutą, esantį Kaune, kuris ne tik kaupia lietuvių diasporos archyvus, bet ir atlieka mokslinius tyrimus, organizuoja renginius, skirtus lietuvių išėivijos istorijai. Itin reikšmingas yra ir pačių bendruomenių, gyvenančių užsienyje, vaidmuo identifikuojant, tiriant ir prižiūrint kultūros paveldą savo šalyse. Siekdama paskatinti tokias iniciatyvas, prisideda ir Kultūros ministerija bei Lietuvos kultūros taryba. Yra sukurta speciali Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo, esančio užsienyje, paieškos, sklaidos, priežiūros, sugrąžinimo, įtraukiant į šį darbą ir užsienyje gyvenančius lietuvius, galimybė, finansuojant tokias veiklas, kaip kultūros vertybių užsienyje pervežimą į Lietuvos muziejus, bibliotekas ir archyvus; kultūros vertybių užsienyje tyrimus, vykdomus muziejaus, archyvo, bibliotekos, studijų ir mokslo įstaigos; Lietuvai reikšmingo nekilnojamojo kultūros paveldo, esančio užsienyje, objektų priežiūrą. Tai labai svarbi veikla ir būtina labiau išnaudoti šios finansavimo priemonės teikiamas galimybes. Yra ir keli papildomi finansavimo mechanizmai, susiję su tremties vietų lankymu, Lietuvos tremtinių ir politinių kalinių kapų ir palaidojimo vietų priežiūra Rusijoje.

Kalbant apie lietuvių istorinį ir kultūrinį paveldą - kaip jo yra ieškoma? Ir, žinoma, kaip jis yra įamžinamas bei grąžinamas į Lietuvos kultūrinį paveldą?

Valstybės kultūros paveldo komisija renka informaciją apie užsienyje esantį Lietuvai reikšmingą paveldą glaudžiai bendradarbiaudama su LR atstovybėmis. Užsienio reikalų ministerija bei šalyse reziduojantys diplomatai inicijuoja, tarpininkauja ir remia asmenybių įamžinimo projektus. Štai 2011 metais ant Halės ir Vitenbego miestų Martino Liuterio universiteto sienos atidengta atminimo lenta čia 1913 metais studijas baigusiam Lietuvos Prezidentui Aleksandrui Stulginskiui. 2013 metais Detmoldo mieste įamžintas rašytojo ir kultūros veikėjo Vydūno atminimas. Ant namo, kuriame rašytojas gyveno, pritvirtinta memorialinė lenta, o nišoje pastatytas skulptoriaus Liongino Garlos sukurtas Vydūno biustas. 2015 metais Šiaurės Vokietijoje netoli Oldenburgo buvo pašventintas paminklinis kryžius, kuris primena po karo čia buvusį lietuvių pabėgėlių (*Displaced Persons*) lagerį Vėnene (Wehnen). Tais pačiais metais Augsburgio mieste pastatytas iš pagrindų restauruotas unikalus Lietuvos kryždirbystės ir istorijos paminklas - ažuolinis kryžius, skirtas karo pabėgėliams iš Lietuvos. Prieš keletą metų LR ambasada tarpininkavo perduodant žymaus lietuvių istoriko Zenono Ivinskio archyvus Vilniaus universitetui.

Prieš aštuonerius metus LR ambasada organizavo konferenciją „Lietuvos pėdsakai Vokietijoje“, kurioje pranešimus skaitė Vokietijos ir Lietuvos akademikai ir kultūros veikėjai. Yra išleistas to paties pavadinimo leidinys (Lambertheim, 2009). Akivaizdu, kad Lietuvos paveldas Vokietijoje iki šiol nėra pakankamai ištirtas, o žymių lietuvių pėdsakai dar nėra tinkamai įamžinti.

Kalbant apie įamžinimą, norėčiau pabrėžti ir šiuolaikinių kūrėjų reikšmę. Praeitą savaitę Berlyne buvo pristatytas estės Helgos Merits dokumentinis filmas „The Story of The Baltic University“ apie pokario metais latvių, lietuvių ir estų įkurtą Baltijos universitetą Hamburge. Lietuvoje nedaug kas žino apie šį fenomeną. Režisierė savo filme naudoja autentiškus kadrus, kalbina buvusius šio universiteto studentus. Autorė užfiksavo tai, ką jau prarandame, kartą, kuri buvo šių įvykių liudininkė. Labai tikiuosi, kad greitai metu šį filmą galės pamatyti Lietuvos žiūrovai.

Žinoma, užsienyje yra daug „nematomo“ paveldo, apie kurį nėra paprasta sužinoti, tai - asmeninėse kolekcijose esantys meno kūriniai, istoriniai leidiniai,

pašto ženklai, monetos. Žmonės, kurie nori padovanoti Lietuvai savo arba giminaičių darbus ir kolekcijas, kreipiasi į LR ambasadą arba tiesiai į Lietuvos muziejus.

Pereikime prie vertybinio, kultūrinio, tautinio tapatumo. Kaip jis yra puoselėjamas? Kaip, Jūsų akimis žiūrint, pavyksta skleisti etnokultūrinės tradicijas užsienyje?

Tautinis tapatumas aktyviai puoselėjamas lietuvių bendruomenėse užsienyje. Jungtinėje Karalystėje, Amerikoje, Kanadoje, Urugvajuje, Argentinoje ir kitose šalyse iki šiol aktyviai veikia folkloriniai kolektyvai. Galima pasidžiaugti, kad pasaulyje veikia apie dvi dešimtis Baltistikos ir lituanistikos centrų.

Jaunoji karta, kuri dabar išvyksta studijuoti į užsienį, dažniausiai nesieja savo tapatybės su folkloru ir senosiomis tradicijomis. Tačiau tai dar nereiškia, kad šiuolaikinis gyvenimo būdas yra mažiau vertingas nei folkloras. Tai – naujos tradicijos, kuriamos čia ir dabar. Praėjus tam tikram laikui jos taip pat taps kultūriniu paveldu.

Ko palinkėtumėte visiems „Pasaulio lietuvių“ skaitytojams, aktyviai veikiančioms bendruomenėms ateinančiais 2017-aisiais metais?

Mielieji, Jūs esate neatsiejama Lietuvos dalis, nesvarbu, kuriame pasaulio krašte begyventumėte. Visiems linkiu stiprėti – dalintis žiniomis, ryšiais ir patirtimis, puoselėti savo tradicijas ir savitumą.

Kalbino Evelina Kislych

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

